

Attraktiva kommuner 2023

En seminariedag kring gestaltad livsmiljö i regi av Fyrbodals kommunalförbund, en delregion i Västra Götaland som omfattar kommunerna Orust, Uddevalla, Trollhättan, Vänersborg, Mellerud, Färgelanda, Lysekil, Munkedal, Sotenäs, Tanum, Strömstad, Dals-Ed, Bengtsfors och Åmål.

Läs mer om Fyrbodals kommunalförbund här: [Fyrbodals kommunalförbund - 14 kommuner samarbetar för tillväxt](#)

(Fler länkar, bland annat till den inspelade sändningen av Attraktiva kommuner, finns längst ner i dokumentet.)

PROGRAM OCH MEDVERKANDE - ATTRAKTIVA KOMMUNER 2023

Introduktion av projektledaren Anna Svensson Elfström, Fyrbodals kommunalförbund, moderator Malin Oest och invigningstal av Benny Augustsson, kommunalråd i Vänersborgs kommun samt 2:e vice ordförande i direktionen för Fyrbodals kommunalförbund.

Panelamtal kring gestaltad livsmiljö där kommunala perspektiv från områdena folkhälsa, samhällsbyggnad och kultur möts.

I panelen: Anna Nyman-Holgersson, hållbarhetsstrateg inriktning folkhälsa och social hållbarhet, Trollhättan stad, Martin Staude, stadsarkitekt, Vänersborgs kommun och Karin Stammarnäs, kulturchef, Trollhättan stad.

Samtalsledare: Caroline Bergmann, konsulent kultur och samhällsutveckling, Västra Götalandsregionen.

Att skapa rikare lekmiljöer med Mimmi Bäckman, planerare, parkenheten, Örebro kommun. Hon berättar om vikten av lek för social hållbarhet och om nya arbetssätt för att skapa mer dynamiska och hälsofrämjande lekmiljöer för barn och unga.

Strategier för barnvänlig stadsplanering med Lena Jungmark, landskapsarkitekt och nationell koordinator för barns och ungas utemiljö från SLU Tankesmedjan Movium, och som samordnar forskning och praktik kring de komplexa frågorna om hur vi planerar för barns platser och lek i stadsmiljön. Hon kom 2021 ut med boken *Barn Plats Lek Stad – strategier för barnvänlig stadsplanering* och medverkar i projektet *Lek för demokrati*, finansierat av Formas.

Våra rum – samverkan för Gestaltad livsmiljö med Tinna Harling, arkitekt på Röd Arkitektur, och Katarina Carlsson, arkitekt på Platskultur. *Våra rum* är ett pilotprojekt inom Fyrbodals kommunalförbund, i vilket fyra kommuner medverkande och till vilket Tinna

Harling och Katarina Carlsson anlitas som processtöd i pilotprojektets dialog- och samverkansprocesser.

Vad är Minecraft? En kortfilm som beskriver spelet med en 13-åring och en programmerare som båda beskriver hur använder spelet för att utveckla idéer kring utveckling av sin hembygd.

Minecraft – spel som verktyg för medborgardialog, Felix Gyllenstig Serrao, utvecklingsledare, Göteborgsregionen.

Poesi: Till kulturverksamheten med och av Jimmy Alm, som sedan 2018 driver Dikta dig och är före detta kommunpoet i Tranemo.

När konstnärligt arbete kommer in tidigt i plan- och byggprocesserna – med Joanna Zawieja, arkitekt och curator och ansvarig för stadsutvecklingsfrågor på Statens konstråd.

Panelsamtal: Om glappen mellan planverktygens möjligheter och målen i gestaltad livsmiljö

Panel: Anders Kyrkerud, arkitekt, samhällsbyggare och processledare på RISE, och Johan Tibell, lantmätare och universitetsadjunkt på Högskolan Väst.

Samtalsledare: Lisa Bomble, arkitekt och lektor på Högskolan Väst.

Årets tema: När behoven möts – folkhälsa, samhällsbyggnad och kultur

Den offentliga miljön är allas. Här ska alla funktioner samspela och samtidigt skapa trivsamma miljöer. Men vad händer när behoven inom så olika verksamheter som folkhälsa, samhällsbyggnad och kultur möts och ibland krockar? Det ska dagens seminarium utforska och förhoppningsvis bringa viss klarhet i. I programmet vankas ett smörgåsbord av kloka perspektiv och exempel på svårlösta utmaningar.

När seminariedagen Attraktiva kommuner sänds för tionde året är det Anna Svensson Elfström, kulturstrateg på Fyrbodals kommunalförbund, som håller i projektordret.

"Det är både spännande och hedrande" säger Anna när hon välkomnar seminariedeltagarna via länk. Nytt för i år är att många av deltagarna i förbundets kommuner sitter samlade runt storbildsskärmar för att tillsammans kunna diskutera programpunkterna och de frågeställningar som skickas ut under pauserna. Detta pedagogiska upplägg tangerar syftet med seminariedagen: att skapa mer plats för samverkan och dialog, och att reda ut varför det är så svårt - trots all god vilja. Många av dagens komplexa utmaningar kan inte lösas i stuprörsarbete utan kräver samverkan. Och hur får man in barnens åsikter i praktiken?

Malin Oest är moderator för eventet. Det är tredje gången gillt, och även om hon inte ser sig som något proffs, så har de tidigare seminariedagarna bidragit till att hon ser det offentliga rummet med nya ögon. "Jag representerar den vanliga människan" säger hon. "Den som hela det här politikområdet riktar sig till och utgår ifrån."

På plats är också Benny Augustson, kommunalråd i VBG och andre vice ordförande i direktionen för Fyrbodals kommunalförbund. I sitt välkomsttal lyfter han projektet Våra Rum som låtit Brålandas invånare få tycka till om hur deras centrum ska utvecklas. Bland annat har femteklassare fått ge sin syn på Brålandas gemensamma platser.

"När barn och unga får vara med och påverka utvecklingen av deras egen offentliga miljö kan det bli riktigt bra" menar Benny och belyser att det trots allt är barn och unga som en gång ska leva och verka i våra planerade samhällen.

Panelssamtal: Ett möte mellan olika kommunala perspektiv

In i studion vandrar tre perspektiv: kulturens ansikte är Karin Stammarnäs (kulturchef, Trollhättan), Martin Staude (stadsarkitekt, Vänersborg) representerar samhällsbyggnaden och Anna Nyman-Holgersson (Hållbarhetsstrateg, Trollhättan) står för folkhälsan. Samtalsledare är Caroline Bergmann från VGR, som ska reda ut hur det kommunala arbetet kring politikområdet Gestaltad livsmiljö ser ut, och vad man ska tänka på i sitt tvärsektoriella arbete.

"Politiken för gestaltad livsmiljö bygger på att vi ska samverka. Vi kommer inte klara vårt samhällsuppdrag om vi inte samverkar." menar Karin Stammarnäs. På Trollhättan Stad är det tvärsektoriella samarbetet en självklarhet och man jobbar nära med samhällsbyggnadsförvaltningen, de kommunala fastighetsbolagen och energibolag. Man har också lyft in andra perspektiv så som biologisk mångfald. Karin menar att samarbetet leder till att skapa en gemensam stolthet hos alla inblandade.

Men det är inte alltid självklart att ta sig dit. För en liten kommun kan det vara svårt att veta var man ska börja, särskilt om man saknar budget. Enligt Karin är organisation A och O; att hitta delaktighetsplattformar där man kan samverka.

"Det kostar inte mer än tid. Har man en plattform kan man söka pengar sedan. Man får göra det man kan av det man har" säger Karin.

Från samhällsbyggnadens sida berättar Martin Staude om hur detaljplanen öppnar upp för delaktighetsprocesser och om hur viktigt detta är – att förankra processen hos de som faktiskt ska bo och verka på platsen. Inte minst våra barn och unga.

"De mindre prioriterade delarna av samhället är ofta ganska trista" säger han. "Här är det lätt att de vuxna blir hemmablinda, och då behövs barnens perspektiv"

För Anna Nyman-Holgersson är det tydligt att delaktighet inom den gestaltade livsmiljön är en fråga om folkhälsa. För vad händer om vi inte samverkar och får invånarna att känna sig delaktiga? Enligt Anna skulle våra miljöer bli mindre attraktiva, vilket skulle öka otryggheten. Dessutom skulle det finnas risk att vi exkluderar grupper, eftersom vi bara utgår från ett fåtal perspektiv.

I enhällighet konstaterar panelen slutligen att det är viktigt att våga ge sig ut i större processer, utan att nödvändigtvis veta exakt vad de ska resultera i, och trots de enorma begreppsramarna och oändligt många perspektiven.

Om vikten av barns lek för hälsa och social hållbarhet – i det offentliga rummet

Mimmi Beckman, Örebro kommun

"Vi måste sluta bygga tillrättlagda lekmiljöer och försöka skapa mer tillåtande lekmiljöer" Numera är leken en av Örebros viktigaste hållbarhetsfrågor, och Mimmi Beckman från Parkenheten är en av de som är med och driver de kommunala platsprojekt som ska bidra till barnens utveckling. På vägen har hon och hennes medspelare stött på problem, men också kommit till insikter – stora insikter om hur viktig leken faktiskt är. Inte bara för barnen, utan för alla.

Allt började 2017, då Örebro kommun fick nya riktlinjer för lekplatser att förhålla sig till.

Detta bidrog till att man för första gången satte upp mål inom området. När

barnkonventionen år 2020 blev lag fokuserades krafttagen ytterligare.

"Kanske tog vi det här uppdraget på lite större allvar än många andra" säger Mimmi. "men vi har verkligen försökt gå till botten med många frågor".

En av de saker man utforskat är leken – vad den är, och vad den innebär.

"Ett fel vi vuxna ofta gör är att se leken som något trivialt; ett tidsfördriv, när det i själva verket är ett sofistikerat verktyg för inläring, som är helt avgörande för hur våra barns hjärnor utvecklas." Genom leken lär sig barn hur världen fungerar. De använder hela kroppen och alla sinnen och utvecklas såväl fysiskt som kognitivt, emotionellt och socialt. Stimulans är nyckeln.

"Därför är tillrättalagda lekmiljöer sällan bra lekmiljöer", menar Mimmi. När vi utformar lekplatser gör vi det allt för ofta utifrån vårt vuxna perspektiv. "Vi sätter likhetstecken mellan lekredskap och lek och lägger stort fokus på designen, och på att skapa en så städad och säker utformning som möjligt. Men om vi riskminimerar för mycket så riskerar vi också att dra undan mattan för våra barns utveckling." Begrepp som nämns är *Ques to engage* och *Ques to care*, där det förstnämnda är ett slags katalysatorer för barnens lek och det sistnämnda indikatorer gentemot de vuxna om att en plats är omhändertagen. Här bör det finnas en jämvikt. Man pratar också om att gå från lekplats till lekmiljö och har tillsammans med Urbio och SLU utvecklat ett koncept kallat lekotoper (material finns att ladda ned på Boverkets hemsida).

"Det vi gör kan göras i många fler kommuner", säger Mimmi. Som framgångsfaktor tror hon bland annat på att lägga mer fokus på målbilden än på projekteringen; att arbeta utifrån enkla skisser och fatta beslut på plats. Hon tror också på självgranskning; att kunna vara ärlig mot sig själv och förstå sina misstag. För genom misstagen har Örebro kommun vunnit viktiga kunskaper och enligt Mimmi krävs det tre misslyckanden innan man lyckas. Detta kräver dock utrymmer i form av resurser. I Örebros fall har man hittat finansiella medel genom att ingå i ett flertal projekt och att också söka projektstöd.

Hur får vi med barnens åsikter i samhällsbyggnadsprocessen?

Lena Jungmark, SLU

Lena Jungmark är landskapsarkitekt på Tankesmedjan Movium inom Sveriges Lantbruksuniversitet. Hon har det nationella regeringsuppdraget att koordinera kunskapsfältet barn och unga i relation till utemiljö. Ett exempel på detta är satsningen Lek för Demokrati i Ängelholms kommun där man tagit hjälp av barnens perspektiv i planeringen av stadens stadshus.

Det blir filmvisning. Vi får följa fem klasser i årskurs fem som genom ett flertal workshops fått chansen att bidra med sina perspektiv och önskemål i planeringen av Ängelholms stadshus. Formatet är lekfullt. En entré byggs med hjälp av flyttkartonger i en gymnasal, det byggs modeller av papper och kartong, och ett demonstrationståg med egengjorda plakater vandrar hela vägen fram till det planerade stadshuset där kommunordförande väntar. Filmen gör tydligt att utformningen av en plats kan vara en lekfull, demokratisk och inbjudande process.

Men att göra barn delaktiga på det här sättet kräver också stort ansvar, menar Lena. Det kräver att vi frågar oss själva hur öppna vi är för barnens perspektiv, om vi faktiskt kan ta till oss och förvalta de åsikter vi får in.

"Det gäller inte bara att lyssna, utan att faktiskt höra det som sägs", säger Lena.

Ofta kan det vara svårt att inse hur mycket tid som krävs för att samla ihop allt material, men också att återkoppla till barnen.

"Barnen bryr sig inte om att vi gör snygga dokument och långa rapporter" säger Lena. "De bryr sig bara om verkligheten."

Den vinnande förslaget i arkitekturtävlingen om Ängelholms stadshus har en öppen och lekfull framtoning som på några sätt kan sägas spegla femteklassarnas åsikter. Arkitekterna i tävlingen har själva berättat att barnperspektivet gjort processen stimulerande och att förslagen troligtvis blivit annorlunda om detta perspektiv inte varit del av uppdragsbeskrivningen.

"Just nu funderar vi på hur vi kan göra barnen delaktiga i nästa fas, som innebär att projektera" säger Lena avslutningsvis.

Våra rum – samverkan kring gestaltad livsmiljö, ett pilotprojekt i Fyrbodals kommunalförbund

Tinna Harling och Katarina Carlsson

Tinna Harling, arkitekt på Röd arkitektur och Katarina Carlsson, arkitekt på Platskultur samt samhällsplanerare i Göteborg har båda arbetat som processtöd i pilotprojektet Våra Rum under ett och ett halvt års tid. Projektet går ut på att skapa fler attraktiva livsmiljöer i Fyrbodalsregionen och att ge kommuner möjligheten att prova, utveckla och etablera arbetsmodeller för förvaltningsövergripande samverkan. I pilotomgången av projektet har man stöttat fyra platser i fyra av Fyrbodals kommuner: Orust, Vänersborg, Sotenäs och Mellerud.

Arbetet började våren 2022 och har inneburit en omfattande process där några av de viktigaste delarna utgjorts av tvärsektoriella kommunala samarbeten, platsbesök, möten, invånardialoger, återkoppling, handlingsplaner, organisation, finansiering och konferenser. I arbetet har man utgått från målen för gestaltad livsmiljö, Agenda 2030, Barnkonventionen och Västra Götalandsregionens tre kulturstrategiska mål.

Varje plats har haft sina egna lokala förutsättningar och behov. I Bovallstrand, Sotenäs kommun, har man satsat på en konstnärlig gestaltning på torget vid hamnen. I Henån, Orust kommun, engagerades ungdomsrådet och den lokala företagarföreningen för att få in deras tankar kring ortens centrala delar, främst längs ån, och inför genomförandet som påbörjas hösten 2023 fick projektet med sig Statens konstråd som medfinansiär och samarbetspart. I Brålanda centrum, Vänersborgs kommun, har man bland annat genom konceptet *Arkitekter i Skolan* tagit hjälp av elever i åk 5 för att utveckla Brålandas utemiljöer där barnen rör sig och tillbringar tid, t ex Centrumparken. Och i Dals Rostock, Melleruds kommun, har mötesplatser för invånarna legat i fokus, såväl inomhus som utomhus.

Läs mer om arbetet i alla fyra orter på Fyrbodals webb: [Våra rum - Fyrbodals kommunalförbund](#))

Under projektets gång har Tinna och Katarina tagit med sig en stor mängd lärdomar, som Tinna understryker ju är syftet med ett pilotprojekt: att lära och föra vidare sin kunskap. De delar in sina lärdomar i fyra områden.

För det första handlar det om förankring och förberedelser.

"En lärdom vi dragit är att projektgruppen tidigt skulle ha arbetat aktivt och målmedvetet med styrgruppen för att se till att alla kommunens representanter hade rätt ingång och förutsättningar för att förankra projektplanering, resurssättning och arbetsförhållningssätt i sin respektive organisation" säger Tinna. Hon belyser också att lokala projektledare i de olika delprojekten lyft att deras arbete kunnat effektiviseras om chefer och politiker varit mer införstådda med begreppet gestaltad livsmiljö. Andra insikter på temat är att sådana här processer måste få ta tid och att det alltid är en god idé att involvera en kommunikatör.

En annan slutsats handlar om att hålla ett öppet förhållningssätt.

"Man behöver ha mod och släppa kontrollen" säger Katarina. "Ledare och chefer behöver ha tillit till sina medarbetare och lämna över mandat till dem och den kommunala organisationen i stort behöver ha tillit till att kommuninvånare har relevant och värdefull kunskap om sin plats och sina behov." Och som Katarina uttrycker sig: tillit föder tillit, vilket bland annat visar sig i de kommunorganisationer som kommit långt i sina interna tillitsprocesser och som därmed har lättare för att inkludera invånarna i utvecklingen av en plats.

Den tredje slutsatsen handlar om att praktiskt integrera Barnkonventionen i arbetet. Man har sett att en dialog med barn och unga gett ringar på vattnet och gjort att också samverkan med andra grupper stärkts.

Sist men inte minst kommer budgeten på tal. En slutsats är att det nödvändigtvis inte skapar en enklare process med en tydlig budget. Däremot kan det hjälpa med någon form av projektbudget för att skapa förutsättningar för prioritering, mandat och framdrift.

Länk till slutrapporten om pilotprojektet Våra rum: [Våra rum - Fyrbodals kommunalförbund](#)

En kortare sammanfattning av pilotprojektet: [Våra Rum \(adobe.com\)](#)

Minecraft – hur barn och unga kan bli delaktiga i samhällsbygget

Felix Gyllenstig Serrao

Många känner nog till Minecraft, det svenskutvecklade bygg- och överlevnadsspelet som sedermera blivit världens mest sålda spel. Inte lika många känner till att spelet också kan användas som ett dialogverktyg i samhällsbyggnadsprocessen. Felix Gyllenstig Serrao jobbar på Göteborgsregionen med uppdraget att hitta nya innovativa processer för hur man kan jobba med demokrati- och utbildningsfrågor, och då har Minecraft kommit till god användning.

"Barn och ungdomar älskar det här spelet" säger Felix Gyllenstig Serrao om fenomenet Minecraft som utspelar sig i en värld byggd av kuber (ja, till och med solen är en gigantisk gul kloss) där spelaren kan samla resurser för att bygga byggnader, skapa nya resurser och försvara sig mot blodtörstande zombies.

"Ofta när man tar fram ett spel för medborgardialog så saknar det de spelelement som gör spel roliga. Men när ungdomarna ser Minecraft är det som att det glimtar till i ögonen." För Felix är det här med Minecraft inget nytt. I själva verket har han författat en bok i ämnet: *Minecraft som pedagogiskt verktyg*.

För att pröva idén om Minecraft som verktyg för medborgardialog kontaktade Felix och hans kollegor kultur- och fritidschefsnätverk. Efter deras pitch var sju av tretton kommuner intresserade och man bestämde sig för att ta fram utvecklingsområden att arbeta vidare med. Därefter samlade man barn och unga på skolor, fritidsgårdar och lovaktiviteter för att prova och utvärdera verktyget. Det bar med sig många goda resultat.

En styrka med verktyget, menar Felix, är att de barn som vanligtvis inte är engagerade i en medborgardialog, eller som tycker att sådant kan vara jobbigt, får chansen att bidra med sitt perspektiv.

"Barn och unga vill gärna berätta om vad de bygger, till skillnad från när de sitter med penna och papper".

Enligt Felix handlar det inte om att ungdomarna ska komma in i Minecraft och bygga klart. Det viktiga är processen och dialogen däromkring. I några fall har även tjänstemän och

politiker fått delta under workshoparna. De har då kunnat ställa frågor till barnen och återge hur de har uppfattat barnens åsikter, något som lett till en helt ny dynamik.

Även om man aldrig testat Minecraft, så menar Felix att det är enkelt att driva en sådan här typ av medborgardialog. Det enda man behöver äga är pedagogiken. För verktyget ägs redan av ungdomarna. Men det är viktigt att i analysen av byggnationerna gå bortom det konkreta.

"Oftast är det inte vad de bygger som är det viktiga, utan vad som ligger bakom. Man får fråga sig vad de egentligen saknar. En berg- och dalbana kanske inte behöver betyda att vi ska bygga nästa Liseberg, utan att det saknas någon form av aktivitet på platsen"

Poesi: Till kulturverksamheten

Jimmy Alm

Jimmy Alm har gått från att dikta människor till kommuner, till vad som helst. I ett samarbete med Tranemo har han diktat platser och företeelser i kommunen. Han gästar dagens seminarium med en uppläsning av sin dikt Till Kulturverksamheten, ur vilken några rader gjutits i betong och använts som avgränsning till biblioteksdelen i Tranemos nybyggda kulturhus Centralen.

"Jag drivs av att föra samman olika aktörer och världar. Det är inte jättevanligt att poesi och betong möts", säger Jimmy.

Varför måste konsten vara med från start?

Joanna Zawieja

Vad händer när konsten får komma in i ett tidigt skede? Johanna Zawieja är ansvarig för stadsutveckling på Statens Konstråd, den statliga myndighet som sedan 1930-talet utvecklat mötet mellan det gemensamma rummet och den samtida konsten. Nu berättar hon om några av de projekt som myndigheten varit delaktiga i.

Trehundratjugo meter långt och pärlemorsskimrande kommer det gigantiska pytonormsskelettet att slingra sig från ovan jord och ner under marken för att binda samman

den planerade Hagastationens (del av Västlänken, Göteborg) olika delar. Från ett utställningsrum på Skeppsholmen ger Johanna Zawieja en närgående visning av modellen för konstverket kallat Rainbow Snake (av den nu avlidne konstnären Huang Jong Ping). Det kommer att vara ett av Statens Konstråds mest storskaliga projekt.

"Det här är ett svar på vad som kan hända när konsten kommer in tidigt i processen" menar Johanna.

Ett annat projekt som Johanna har jobbat med är Marmorlinjen, en 500 meter lång linje som spikrakt skär igenom Gammelgården i Kristianstad, från en lekplats till en annan.

"Det är ett exempel på ett väldigt konkret offentligt verk som griper in i stadsväven på ett subtilt och samtidigt storskaligt sätt." säger Johanna. Konstverket är skapat av Anna Högberg och Johan Tirén och var resultatet av ett regeringsuppdrag om att ta fram exempel på offentlig konst i samarbete med civilsamhälle och boende i miljonprogramsområden runt om i Sverige. Ett av de utvalda områdena var Gammelgården i Kristianstad, där en stor del av medborgardialogen och problematiken handlade om just gränser. Marmorlinjen var ett försök att förlänga samtalen.

"Det som är väldigt spännande i den här sortens arbete är att de här projekten blir ett tillfälle att mötas över discipliner och över förvaltningsgränser" säger Johanna.

Vad det innebär att komma in tidigt i processen kan innebära väldigt många olika saker, menar Johanna. Men oavsett om det handlar om ögonblicket då behovet uppstår eller om det handlar om en redan utformad plats, så är det klart att ju tidigare desto mer integrerat, vackrare och bättre. Under ett kommande projekt kommer Statens Konstråd att, tillsammans med Fyrbodalsprojektet Våra Rum, titta närmare på Henån på Orust.

Lisa Bomble med panel: *Olika dilemman Plan- och bygglagen (PBL)*

Lisa Bomble, Johan Tibell och Anders Kyrkander

Under samåkningen till jobbet utbröt intressanta diskussioner mellan Lisa Bomble, lektor i hållbar planering och samverkan vid Högskolan Väst, och Johan Tibell, konsult inom mark och exploatering. Så pass intressanta att Lisa även engagerade sin vän Anders Kyrkander, processledare på det statliga

forskningsinstitutet RISE. Nu träffas de för att prata om glappen i samhällsplaneringen. Hur synkar man samtalen så att planerarna förstår platsen, och platsen förstår vad det är som planeras?

Det är inte alltid det går ihop sig när olika verkligheter möts. En del av problemet är att olika verksamheter har olika namn på saker och ting. En annan att företagsekonomiska och samhällsekonomiska intressen krockar. Johan Tibell beskriver sin roll som mark- och exploateringsingenjör: "Jag sitter i glappet mellan två världar och ska få dem att förstå varandra. Det är inte alltid jag själv förstår respektive värld, för man har olika syn på vad som är viktigt"

Det här glappet regleras ofta på slutet, genom ändringar i avtalen. Men enligt panelen skapar det också frågor: är det så att det finns brister i Plan- och Bygglagen? När man pratar om gestaltad livsmiljö nämns ofta begrepp som arkitektur, konst och design, men planeringen tar man för given, då denna regleras av Plan- och Bygglagen. Vissa sätter mållinjer där andra sätter startlinjer.

"Man glömmer planeringen, och man glömmer att jag i min tur ska ta hänsyn till killen i grävmaskinen. Det blir en slags viskningslek" säger Johan.

Anders Kyrkander ger ytterligare en aspekt av brister i Plan- och Bygglagen: "Det är enkelt om man vill vara konservativ och bevara saker. Men om man vill vara kreativ finns det bara en liten formulering om god estetisk helhetsverkan att luta sig mot, och då är man ute på tunn is."

När det kommer till samverkan mellan plan, så är det inte alltid praxis fungerar. Med en företagsekonomisk norm som säger att vinsten är resultatet kommer vissa baksidor.

"Det är otroligt snävt", menar Anders "för ofta innebär den företagsekonomiska vinsten att man får ta stora kostnader i andra system". Som exempel nämner han trenden att bygga små lägenheter. Det gör att fler kan bo där, men det leder också till fler omflyttningar och trångboddhet, vilket till exempel skapar sämre skolresultat och konflikter, vilket i sin tur leder till att andra system belastas ekonomiskt. Så frågan är hur vi ställer om till ett mer samhällsekonomiskt perspektiv.

Johan menar att det finns ett visst revirtänk inom olika verksamheter, där varje enhet ser sin uppgift som den viktigaste i sammanhanget. Därför ser han problemet som en ledningsfråga om hur man kan skapa en gemensam målbild.

För Anders är det tydligt att samhällsbyggnaden bör utgå från processen som resultat. "Hur något blir till kan vara viktigare än det faktiska objektet som till slut står där" menar han. Han menar också att en kooperativ form av samarbete leder till samförstånd, samverkan och förståelse som kan bidra till platsens kraft och kapacitet.

Revirtänket bidrar också ofta till att man ofta glömmer bort den faktiska platsen och de som bor där. Lisa Bomble menar att "Om platsen är viktigast, så måste vi samverka. Och då blir invånarna så mycket viktigare". Problematiken föreligger också på politikernivå, där förtroendevalda tar sin uppgift på så stort allvar att en medborgardialog ofta blir fruktlös. "Det finns ett visst mått av Kung Sol i det här. Som politiker tillåter jag ingen att påverka mig" menar Anders.

Avslutning

Dagen avslutas med att de kommuner i förbundet som tagit del av seminariedagen tillsammans uppmuntras att ta chansen att fortsätta dagens samtal och diskussioner kring gestaltad livsmiljö och boka in nya mötestider. Projektledare Anna Svensson Elfström välkomnar alla deltagare tillbaka nästa år för *Attraktiva kommuner 2024*.

Övriga länkar

Inspelad sändning av Attraktiva kommuner 2023: [Attraktiva kommuner 2023 - YouTube](#)

Fyrbodalsmodellen: [Attraktiva kommuner - Fyrbodals kommunalförbund](#)

Våra rum – samverkan för gestaltad livsmiljö, pilotprojektet:

En sammanfattning: [Våra Rum \(adobe.com\)](#)

Slutrapporten: [Våra rum - Fyrbodals kommunalförbund](#)

Politiken för gestaltad livsmiljö: [Politik för gestaltad livsmiljö - Regeringen.se](#)